

Sammanträdesprotokoll

Plats och tid:	Digitalt via Teams, 13.00-16.00
Närvarande ledamöter:	Helena Hedman Skoglund (KS/UBN), ordförande Fredrik Larsson (Funktionsrätt Uppsala kommun), vice ordförande Astrid Mäkitalo (Funktionsrätt Uppsala kommun) Finn Hedman (Funktionsrätt Uppsala kommun) Gunilla Ekholm (Funktionsrätt Uppsala kommun) Hans Richter (Funktionsrätt Uppsala kommun) Kerstin Angeldahl (Funktionsrätt Uppsala kommun) Marielle Sandstedt (Funktionsrätt Uppsala kommun) Pia Ek (Funktionsrätt Uppsala kommun) Kristina Solid (PBN) Lars-Håkan Andersson (OSN) Robin Kronvall (AMN) (Deltog 13.00-14.00) Madeleine Andersson (KS) Mikael Eriksson (IFN) Per Eric Rosén (GSN) Rezene Tesfazion (SCN)
Inbjudna 13.00-15.00:	Laila Ericsson, Celiakiföreningen i Uppsala län, Rolf Kärne, Uppsala läns diabetesförening, Nils Olov Ersson, Riksförbundet HjärtLung Uppsala Viktor Engström, avdelningschef och Helene Folkunger, verksamhetsutvecklare, Barn- och elevhälsan, Uppsala kommun, Roger Lindström och Per-Rickard Rönnberg, Avdelning gata, park, natur samt Marina Ziakouli, planarkitekt, Stadsbyggnadsförvaltningen Uppsala kommun
Övriga deltagare:	Nina Klinge-Nygård, hållbarhetsavdelningen, kommunledningskontoret Åsa Tingström, sekreterare, kommunledningskontoret Jeanette Nordin, brukarombud, omsorgsförvaltningen Michael Jestin, ombudsman, Funktionsrätt Uppsala kommun Emil Erdtman, forskare, Lunds tekniska högskola
Utöskade justera:	Astrid Mäkitalo
Justeringens plats och datum:	Stadshuset, Stadshusgatan 2,
Underskrifter:	<hr/> Helena Hedman Skoglund, ordförande <hr/> Åsa Tingström, sekreterare <hr/> Astrid Mäkitalo, justerare

§ 30. Val av justeringsperson samt datum och plats för justering

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** utse Astrid Mäkitalo till justerare, samt
- **att** justering sker den 23 november i nya stadshuset på Stadshusgatan 2

Ordförande informerar också om att Emil Erdtman, forskare från Lunds Tekniska Högskola medverkar under mötet. Information om hans forskning återfinns i **Bilaga 1**.

§ 31. Fastställande av föredragningslista samt föregående protokoll

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** punkt 32.4 Epilepsiföreningen i Uppsala län utgår
- **att** föredragningslistan fastställs, samt
- **att** föregående protokoll läggs till handlingarna

§ 32. Att leva med medicinska funktionsnedsättningar

Astma- och allergiföreningen Uppsala och Knivsta

Föredragande: Astrid Mäkitalo

Astrid Mäkitalo berättar att det finns flera olika typer av allergier. Vissa påverkas i mycket stor utsträckning av sina allergier, andra påverkas mindre. Omkring 40 % av befolkningen har någon allergi.

Allergier kan göra att kroppens immunförsvar reagerar felaktigt och skapar antikroppar mot olika ämnen. Allergi kan orsaka snuva, exempelvis vid pollenallergi. Allergier kan också visa sig som astma, eksem eller nässelutslag. Starka dofter och kemikalier kan också orsaka sensorisk hyperreaktivitet.

Astma kan vara dödligt även om det finns hjälp att få. Astma beror på en kronisk inflammation i luftrören som kan ge svåra komplikationer.

Konsekvenser

- Barn med allergi kan begränsas avsevärt eftersom de kan reagera på mat, rök, pälsdjur etcetera.
- Att vara förälder till barn med allergier kan vara psykiskt påfrestande. Föräldrarna lider av en ständig oro för att misstag kan begås. Det kan vara problem att gå i förskola och skola. Barnen kanske inte kan äta maten, umgås med barn som har pälsdjur hemma eller vara hembjudna till andra barn eller åka buss.

- Barn och ungdomar kan bli sjukskrivna
- Vissa yrken är inte möjliga att välja

Vad kan Uppsala kommun göra för att underlätta?

Se till att:

- förskolor är rena och städas ofta
- ventilationen är bra
- material som används är bra och att det inte doftar
- rengöring görs med material som inte doftar
- öka möjligheten för allergiker att motionera, även inomhus eftersom det kan vara svårt för allergiker att vara ute under pollensäsong
- inte parfymerade produkter används i verksamheterna
- minska klorhalten i kommunens simbassänger
- tänka på planteringar - inte plantera björkar och andra pollenavgivande växter eller starkt doftande växter. Ett exempel som lyfts är planteringar på gågatan och vid entrén till stadsparken.

Astrid Mäkitalo skickar också med information om Parfymfria veckan som återfinns i **Bilaga 2.**

Celiakiföreningen i Uppsala län

Föredragande: Laila Ericsson

Diagnosen celiaki ökar i samhället. Idag har mellan en och två procent av befolkningen diagnosen, det vill säga cirka 100 000 personer. Celiaki är en livsfarlig autoimmun sjukdom; den går inte att bota. Celiaki är inte en matallergi utan fibrer i tunntarmen som är skadade och inte kan ta upp näring.

Konsekvenser

- De som lever med celiaki behöver alltid kontrollera och kontakta leverantörer och kock för att veta.
- De flesta måste ta ansvar för sin egen sjukdom, kanske ta med sig egen mat för att vara säker.
- Det ligger stor belastning på föräldrarna att rätt mat serveras i förskola och skola. Personalen är ofta otillräckligt utbildad.
- Felmedicinering kan ske om personalen inte har kunskap om sjukdomen
- Biverkningar kan påverka psyke och andra konsekvenser som påverkar sociala situationer och arbetsmarknaden.
- Möjligheten att resa begränsas eftersom det saknas alternativ att köpa på tåg och flyg. Få alternativ finns också för färdig mat.
- Om något händer kan det ge allvarliga konsekvenser

Vad kan Uppsala kommun göra för att underlätta?

- Öka kunskapen hos personalen

- Ansvariga inom skolmat och äldreomsorg måste ta hänsyn till sjukdomen och se till att man får rätt mat. Exempel lyfts att äldre får förstoppningsmedel vid magproblem eftersom kännedomen är låg om att sjukdomen finns.
- Sjukvården är inte så duktig på att sätta diagnosen. Många utredningar krävs innan. Om sjukvården ska kunna sätta diagnos måste patienten äta gluten för att blodprov ska ge resultat. Processen borde kunna utvecklas.
- Verka för att leverantörer har koll.

Uppsala läns diabetesförening

Föredragande: Rolf Kärne

Över 500 000 människor i Sverige har diabetes. Runt 50 000 människor har typ 1-diabetes varav ca 7000 av dessa är barn. Cirka 85–90 procent av de som har diabetes har typ 2-diabetes vilket gör den till den vanligaste diabetessjukdomen i Sverige. I Uppsala län har cirka tusen personer diabetes och diabetesföreningen har ungefär 600 medlemmar lokalt.

Konsekvenser

- Behov av insulinsprutor många gånger per dag
- Kräver mycket av föräldrarna, barn behöver ha tillsyn dygnet runt
- Äldre saknar ibland möjlighet till rätt vård
- På äldreboenden hålls ibland blodsockret hos diabetiker högt för att säkerställa att det inte blir för lågt vilket är skadligt.
- Många barn blir retade
- Måendet kan skifta under dagen, lärarna har inte alltid förståelse för när barnet inte mår bra

Vad kan Uppsala kommun göra för att underlätta?

- Sprida kunskapen, hjälpa barn och äldre när de inte kan ta hand om sig själva
- Skapa mer förståelse, personalen behöver förstå problemen. Ha beredskap för att kunna ge extra mellanmål vid behov
- Möjliggöra motion för personer med diabetes i simhallar

Riksförbundet HjärtLung Uppsala

Föredragande: Nils Olov Ersson

Förbundet är en patientorganisation som arbetar både med medlemsaktiviteter och opinionsbildning. Detta är en stor patientgrupp. Under 1930-talet låg fokus mer på lungsjukdomar som tuberkulos, men sedan 1950-talet har hjärtsjukdomarna varit tongivande.

Konsekvenser

- Vid hjärtsjukdom är det viktigt att underhålla och se till att hjärtat får den träning det behöver. Träning som gymnastik, simning och tyngdlyftning håller hjärtat tränat.
- Lungsjukdomar innebär ofta dålig kondition, men det kan vara svårt att aktivera sig med anledning av sjukdomen.

Vad kan Uppsala kommun göra för att underlätta?

- Skapa bättre möjligheter för träningslokaler. Föreningen får betala mycket för lokaler. Träning i simbassäng är väldigt bra motion men i Uppsala upplevs det nästan hopplöst att kunna ordna detta. I exempelvis Enköping är det kostnadsfritt.

Mag- och tarmföreningen i Uppsala län

Föredragande: Michael Jestin (Funktionsrätt Uppsala kommun)

Mag- och tarmföreningen är en förening som samlas kring funktionsnedsättningar i matspjälkningssystemet och dess konsekvenser snarare än någon specifik diagnos eller sjukdom. Inom föreningen finns ett 20-tal olika diagnoser representerade.

Nedsättningen kan exempelvis bero på Inflammatorisk tarmsjukdom, IBD (Inflammatory Bowel Diseases), vilket innefattar Ulcerös kolit, Crohns sjukdom och Oklassificerad kolit. Mellan 65 och 70 tusen personer lever med detta i Sverige.

Cancersjukdomar kan också leda till funktionsnedsättningar i matspjälkningssystemet. 6000 personer drabbas av tjock- och ändtarmscancer. Även andra cancerformer, komplikationer från förlossningar och nervskador kan orsaka problem.

Även diagnosen IBS, (irritable bowel syndrome), vilken innebär att mag-/tarmkanalen inte kan röra på sig som den ska finns inom föreningen.

Konsekvenser

- Skolan - jobbigt att berätta om besvär för lärare och klasskompisar. Svårt att få förståelse för exempelvis toalettbesök under skoltid
- Fritidsaktiviteter - svårt med tillgång till toaletter
- Arbetslivet - samma problem
- Många arbeten är uteslutet eftersom det inte kan kombineras
- Många tvingas planera sin tid utifrån var det finns tillgång till toaletter. På exempelvis pendeltåg saknas toaletter vilket försvårar för dessa personer att resa

Vad kan Uppsala kommun göra för att underlätta?

- Arbeta med anpassning av infrastrukturen - skapa tillgängliga toaletter. I dagsläget kostar det exempelvis pengar att gå på toaletten på resecentrum.
- En specifik grupp; stomi och reservoaropererade behöver utrymme och bord för att kunna ta hand om sin utrustning.

- Oavsett ålder och problematik är tillgången till fler och tillgängliga toaletter avgörande

§ 33. Barn- och elevhälsans arbete med medicinska funktionsnedsättningar

Föredragande: Viktor Engström, avdelningschef och Helene Folkunger, verksamhetsutvecklare, Barn- och elevhälsan

Barn- och elevhälsan berättade om hur de arbetar med medicinska funktionsnedsättningar och anpassningar efter barnets individuella förutsättningar. Många av de konsekvenser som lyfts har elevhälsan span på och arbetar med. Presentationen som visades återfinns i **Bilaga 3**.

Under diskussionen togs en rad ämnen upp

Motion, rehabilitering och simbassänger

- Ökade möjligheter till motion, rehabilitering och eftervård efter sjukhusvård för personer med funktionsnedsättning efterfrågas. Kostnaden är i dagsläget för hög.
- Bristen på bassänger, och främst varmvattenbassänger i kommunen är ett problem både för skolan och många av funktionsrättsföreningarna. Detta har påtalats en längre tid. Möjligheten lyfts att det eventuellt kan gå att boka tider via Uppsala handikappidrott som har badverksamhet.
- Behovet av könsneutrala omklädningsrum. Om en personlig assistent har annat kön än den som stöds – vilket omklädningsrum ska de välja? Könsneutrala toaletter finns i nya idrottshallar som byggs, men hur det ser ut i simhallarna är oklart.
- Mikael Eriksson tar med frågan om simbassänger till IFN.

Offentliga toaletter

- De offentliga toaletterna behöver vara gratis och bli fler.
- Gat- och samhällsmiljönämnden har en beslutad toalettstrategi. Strategin innefattar fler toaletter, bättre utbud, funktionsanpassade toaletter, men också mindre toaletter för att öka antalet. Förvaltningen behöver titta på infrastruktur, bra platser och tillgänglighet, men även beakta sociala problem med skadegörelse. Handlingsplanen finns här på Uppsala kommuns hemsida: <https://www.uppsala.se/contentassets/9d1dceb591f34168baf105eaa1ee711f/7.-handlingsplan-for-offentliga-toaletter.pdf>
- Kommunen har genomfört ett stort arbete med att rusta upp och anpassa toaletter vid friluftsområden och badplatser.
- Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar för att nyttja kommunens mark, men också med samutnyttjande av arenor och offentliga platser. Förvaltningen

försöker också hitta lösningar med fastighetsägare i centrum för att möjliggöra subventioner av drift av toaletter för att öppna dem för allmänheten.

- Nämnden eller förvaltningen kan kontaktas om det saknas toaletter i något område; gärna specifika synpunkter/platser/detaljer.
- Toaletter vid Stadsskogen efterfrågas. En toalett i Norbyvreten vid Stadsskogen finns med i handlingsplanen som nämnden beslutat om.

Mat

- Önskemål lyfts om att sprida ut måltiderna mer över skoldagen eftersom många inte äter tillräckligt på morgonen och sedan äter middag sent. Är möjligt att erbjuda frukost och senarelägga lunchen?
- Det händer att barn får fel mat i skola och förskola och ett antal fall har lett till sjukhusvistelse. Kommunen behöver säkerställa att alla får rätt mat.

Skolan

- Var eleverna hänger sina kläder och hur eleverna placeras är viktigt. Pälsdjursallergiker bör exempelvis inte placeras bredvid elever som har pälsdjur hemma.
- Vart ska föräldrar vända sig om deras barn behöver stöd?
 - Oavsett vilket stödbehov barnet har och hur/av vem det uppmärksammas ska rektor göra en utredning om särskilt stöd.
- Förståelsen behöver öka inom skolidrotten för barn med sjukdomar som går i skov. Elever kan bli ifrågasatta när förutsättningarna pendlar och det är viktigt att idrotten anpassas utifrån vad barnet klarar av istället för att de får titta på. Detta händer trots läkarintyg. Det kan vara svårt att få gehör eftersom sjukdomen eller nedsättningen inte syns utanpå. Vikten av kommunikation mellan elev och lärare samt individuella planer lyfts som viktigt för att nå mål gemensamt.
- Frågan ställs också om hur elevhälsan ser ut i de privata skolorna. Kommunen bjuder in fristående skolor till kommunens nätverk för att ta del av kompetensutveckling, men det finns en begränsning för hur mycket kommunen får gå in. Fristående skolor granskas av exempelvis Skolinspektionen.
- Hur skolan arbetar med synpunkter från föräldrar som upplever att det inte fungerar bra för deras barn lyfts också. Samspelet mellan skolans personal (lärare, elevhälsa, vikarier) och vårdnadshavare är viktigt. Synpunkter ska framföras till rektor för skolan. Vid allvarliga problem kan skolklagomål framföras som huvudmannen hanterar.
- Frågan ställs om kommunen kan tänka sig att ha särskilda klasser för barn med svår allergi. Detta är något som efterfrågats i många år. Någon sådan satsning är inte planerad.
- Under pollensäsongen kan vissa barn inte tillgodogöra sig ordinarie undervisning. Kan extra undervisningsstöd vara en möjlighet för dem?
- En fråga ställdes också om hur mobbning mot elever som sticker ut förebyggs.

Övergripande

Det konstateras att generella åtgärder ofta gynnar de flesta, men frågan lyfts om åtgärderna ibland blir för generella. Offentliga toaletter är bra för alla, men finns en plan för att hitta lösningar för personer med funktionsnedsättning?

Personer med medicinska funktionsnedsättningar har enligt studier generellt sämre resultat i skolan vilket kan tyda på att de inte har en lika bra skolgång. Frågan ställs om specifika åtgärder kanske måste till i vissa fall när de generella inte räcker till och om det därför kan behövas specifika styrdokument? Utbildningsförvaltningen svarar att det är viktiga och relevanta synpunkter och att det finns flera områden som kan förbättras. Förvaltningen vill bli duktigare på att utvärdera och att göra både generella och specifika anpassningar. Skolan ska se till alla enskilda elever enligt skollagen.

§ 34. Rapport från Funktionsrätt Uppsala kommun

Föredragande: Michael Jestin, Funktionsrätt Uppsala kommun

Sammanfattande kommentarer om medicinska förutsättning, presentation finns i **Bilaga 4.**

- Funktionsrätt Uppsala kommun kommer att ha ett extra årsmöte den 17 november
- En enkät har genomförts om tillgängligheten i Uppsalas stadsmiljö, 42 personer med funktionsnedsättningar deltog. Resultaten kan ge en inriktning för arbetet. Resultaten kommer att tas vidare till projektet som pågår tillsammans med Uppsala kommun.
- Funktionsrätt bevakar utvecklingen av färdtjänsten där utmaningar inom taxibranschen observeras, vilket drabbar färdtjänsten hårt.
- Omsorgsnämnden har ett antal år genomfört nedskärningar gällande föreningsbidrag vilket drabbat utvecklingen av föreningarna. Medlemmar har försvunnit under pandemin och hittar inte tillbaka. Detta kombinerat med minskade bidrag gör det svårt att marknadsföra föreningarna och öka engagemanget. Funktionsrätt Uppsala kommun framför att detta behöver åtgärdas för att samarbetet med civilsamhället ska kunna utvecklas i positiv riktning.
- En filminspelning kommer att genomföras om programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Inspelningarna kommer att ske 19 och 25 november. Kontakt angående detta är Thérèse Larsson via e-post: therese.larsson2@ uppsala.se eller via telefon: 018-7271868.

§ 35. Rapport från brukarombudet

Även brukarombudet lyfter problematiken gällande civilsamhället och minskade bidrag till föreningarna inom funktionsrättsrörelsen. Detta tas också upp i brukarombudets årsrapport.

Brukarombudet är också involverad i filminspelningen. Poängen med filmen är att öka kännedomen om programmet och ansvarstagandet utifrån de beslut som finns. Filmen ska visas för politiker och tjänstepersoner. Fler personer efterlyses, föreningsrepresentanter eller personer med egen erfarenhet av funktionsnedsättning, som vill medverka. De medverkande ska beskriva vad som skulle hjälpa och underlätta för dem.

§ 36. Rapport från kommunstyrelsen, nämnder och förvaltningar

Plan- och byggnadsnämnden

Plan- och byggnadsnämnden rapporterar att bostadsanpassningen, som avbrutits under pandemin, nu har återupptagits.

Omsorgsnämnden

- Omsorgsnämnden kommer att ha en strategidag och ta fram en utvecklingsplan för den nya vård- och omsorgsförvaltningen. Arbetet bygger vidare på synpunkter som framfördes 12 oktober.
- I beslutet om kommunens mål och budget finns en pilotsatsning på kompetensutveckling. Alla medarbetare ska ha minst undersköterskeutbildning.
- Funktionsrättsrörelsen har viktig kompetens och vi behöver hjälpas åt för att medlemmarna ska hitta tillbaka.

Utbildningsnämnden

- Utbildningsnämnden planerar att fatta beslut om en ny utökad ersättning för resursskolor för barn med stora stödbehov.
- Utvärdering har genomförts av arbetet med närvarokoordinatorer och insatsen blir permanent. Insatsen kommer också att utvecklas.
- En förvaltningsövergripande kvalitetsrapport för barn och elever med stora stödbehov ska tas fram en gång om året för alla skolformer. Syftet är att ta reda på vad som behöver utvecklas, nuläge med mera.

Idrotts- och fritidsnämnden

- Verksamheten har omorganiserats och många delar har flyttat till kommunens nya bolag, exempelvis ansvaret för arenor och underhåll.
- Nämnden kommer därmed att få en mer strategisk roll och ska få utbildning i att tänka strategiskt.
- Detta kan leda till att nämnden får möjlighet att påverka utvecklingen på ett annat sätt gällande exempelvis toaletter och simhallar.

Gatu- och samhällsmiljönämnden

- Kungsgatan: alla delar av Kungsgatan kan nås med bil för buss och färdtjänst
- Dragarbrunnsgatan: förbud mot genomfartstrafik samt ommöblering. Ledstråk ska inte blockeras.
- Regionens Länstransportprogram har gått ut på remiss. Programmet hanterar statliga pengar för järnväghållplatser, vägar med mera. Kommunen kommer att skicka in ett remissvar. Även föreningar kan skicka in synpunkter, exempelvis om att tillgänglighetsanpassa busshållplatser

Socialnämnden

Socialnämndens representant redogjorde för inriktningsmål i kommunens mål och budget och beskrev samverkan med Omsorgsnämnden, Äldrenämnden, civilsamhället och Region Uppsala.

§ 37. Sammanträdestider 2022

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** fastställa följande sammanträdestider för 2022:
 - 18 februari 9.00-12.00
 - 1 april 9.00-12.00
 - 7 oktober 9.00-12.00
 - 2 december 9.00-12.00

§ 38. Föreskrifter Uppsala kommuns Funktionsrättsråd

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** fastställa förslag på nya föreskrifter och därmed skicka dem vidare till kommunstyrelsen för beslut.

§ 39. Nästa möte

Nästa möte sker den 3 december och är en temadag; "Digital inkludering – från utanförskap till innanförskap".

§ 40. Övriga frågor

Inga övriga frågor behandlades.

i samarbete med

Stockholm november 2021

Information till deltagare i Emil Erdtmans forskningsstudie

Universell utformning (UU) för allt nytt som skapas är en del av genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, den svenska funktionshinderspolitiska strategin och flera statliga och kommunala policyer. Paraplyorganisationen Funktionsrätt Sverige och forskningsmiljön Certec vid Institutionen för designvetenskaper, Lunds universitet, samarbetar för att öka kunskaperna om hur designprocesser kan bli mer samskapande och inkluderande.

Per-Olof Hedvall, Kirsten Rasmus-Gröhn och Mia Ahlgren leder Emil Erdtman i avhandlingsprojektet ”förändringsprocesser för universell utformning”. En artikel publicerades 2021 utifrån intervjuer och en andra utifrån gruppintervju och workshop är under sista revision.

Licentiatavhandlingen Mellan princip och praktik: samtal om hur universell utformning förstås och praktiseras i Sverige bygger på dessa artiklar och godkändes våren 2021 (finns tillgänglig på portal.research.lu.se). Den planerade doktorsavhandlingen 2023 kommer att bestå av fyra publicerade artiklar och en ”kappa”.

Intervjuer, observation och workshop

2021 och 2022 genomför Emil designetnografiska studier i några lokala utvecklingsprocesser. Metoderna utgörs av deltagande observation i exempelvis möten, intervjuer om roller, visioner och påverkansmöjligheter samt workshopledning utifrån lokala behov. Intervjuerna görs delvis som ”go along” i en aktuell miljö där upplevelser och tolkningar kan relateras till artefakter, som exempelvis modeller och ritningar.

Särskilt fokus ligger i studien på samskapande och inkludering av den mänskliga mångfalden, men även hur samarbeten, intressekonflikter och andra dilemman uttryckts och hanteras. Genom att delta i det lokala förändringsarbetet – av t ex en fysisk miljö – kan forskaren både få en djupare förståelse för processen och bidra genom att exempelvis leda interaktiva övningar i de aktuella miljöerna. Bidraget består även av den kunskapsutveckling som kommer ur återkoppling och samtal om resultaten.

I avhandlingskappan kopplas den studerade praktiken till UU som policy och en diskussion kommer att föras om hur genomförandet av UU kan och skulle kunna ske.

Hantering av forskningsmaterial

Etikprövningsmyndigheten har angående projektet beslutat att det inte kräver etikprövning. Individuella funktionsnedsättningar berörs inte, men däremot hinder, problem och lösningar i förhållande till omgivningen.

Intervju och workshop spelas in. Frivilliga till intervju eller workshop får skriftlig information (denna) och ger samtycke på papper eller digitalt. Deltagande observationer spelas inte in men de närvarande ges information om forskningens syfte och att anteckningar tas.

Inspelningar, anteckningar och transkriptioner analyseras, sammanställas och publiceras för forskningsändamål, dvs i vetenskapliga publikationer, föredrag eller konferensbidrag. Citat från deltagare ges fingerat namn och inga uppgifter kommer att kunna spåras till enskilda individer, vilket gäller även aktörer och platser.

Personlig information hanteras enbart av de forskare som är involverade i studien. Avpersonifierade transkriptioner kan däremot delas med andra forskare som behöver ta del av underlaget i enlighet med universitetets ambitioner att göra även data tillgängligt för granskning.

Frivillighet

Det är frivilligt att delta och tillåtet att avbryta intervjun eller medverka när som helst, utan att motivera varför.

Frågor

Frågor besvaras av Emil Erdtman via mail emil.erdman@certec.lth.se eller av handledare Per-Olof Hedvall via mail per-olof.hedvall@certec.lth.se

Personuppgifter

Lunds universitet är forskningshuvudman och personuppgiftsansvarig. Forskaren kan behöva spara namn, telefonnummer och e-postadress till deltagarna. Hur universitet behandlar personuppgifter framgår på följande sida: <https://www.lu.se/om-universitetet/kontakta-oss/behandling-av-personuppgifter-vid-lunds-universitet>

Att leva med doftöverkänslighet

Doftöverkänsliga personer kan få svårt att vistas på sin arbetsplats eller skola, i offentliga inomhusmiljöer, besöka vården eller åka med kollektivtrafiken på grund av andras parfymdofter. I vissa köpcentrum, butiker och hotell har det även blivit vanligt att doftsätta inomhusluften med doftämnen. Den som är doftöverkänslig blir då sjuk och utestängs från många miljöer.

Vägledande domar

Det finns vägledande domar enligt Miljöbalken som förbjudit doftsättning i köpcentrum. Kontakta vid behov Miljökontoret i kommunen om inte fastighetsägaren undviker doftsättning i offentliga innemiljöer.

Viktigt att visa hänsyn

Det är viktigt att omgivningen förstår att man måste ta hänsyn till den som är doftöverkänslig. Familj, vänner och arbetskamrater kanske måste vara helt doftfria. För den överkänslige kan även en svag kvardröjande doft i kläder, hår eller på huden framkalla besvär.

Mer information

www.astmaoallergiforbundet.se
www.asthmaallergynordic.com
www.1177.se

Hjälp oss göra skillnad!

Astma- och Allergiförbundet är en medlemsorganisation för människor med allergi. Vi arbetar för att möjliggöra ett friskare och tryggare liv för alla med astma, allergi eller annan överkänslighet. Vi sprider information, bedriver opinionsbildning och stödjer forskning.

Hos oss får du både kunskap och gemenskap. Ju fler vi blir, desto mer kan vi göra och påverka tillsammans.

Var med och gör skillnad du också!

Läs mer och bli medlem på
astmaoallergiforbundet.se/bli-medlem
eller ring oss **08 - 506 28 200**

E-post: info@astmaoallergiforbundet.se
Telefon: 08-506 28 200
Besöksadress: Rosenlundsgatan 52, Stockholm
Postadress: Box 170 69, 104 62 Stockholm

Doftöverkänslighet

Fakta och tips från
Astma- och Allergiförbundet

Om doftöverkänslighet

Doftöverkänslighet, även kallat sensorisk hyperreaktivitet (SHR), innebär att man får besvär av vissa dofter och kemikalier. Drygt sex procent av den vuxna svenska befolkningen uppfyller kriterierna för diagnosen SHR. Långt fler, omkring 33 procent, anger själva att de har någon form av besvär efter kontakt med dofter och kemikalier.

Vanliga symtom

- Besvär i hals och luftvägar
- Hosta
- Tungt att andas
- Tryck över bröstet
- Heshet
- Snuva och nästäppa
- Ögonirritation

Förutom luftvägssymtom kan en del personer med doftöverkänslighet också uppleva mer allmänna symtom som huvudvärk, yrsel, trötthet och svettningar. Många anger också problem från luftvägarna vid ansträngning och kyla.

Vad kan utlösa dessa symtom?

Doftöverkänslighet beror på reaktion och överretbarhet i sensoriska nerver i luftvägar och ögon (det så kallade kemestetiska sinnet). Doftöverkänsliga reagerar betydligt kraftigare och tidigare än normalt redan vid mycket låga doser av de ämnen de inte tål. Anledningen till denna överreaktion är ännu okänd.

Det kan vara olika för olika personer vad som utlöser symtomen men vanligt är att man reagerar på:

- Parfym och parfymerade produkter
- Parfymerade tvättmedel och sköljmedel
- Rengöringsmedel
- Lösningssmedel
- Målarfärg och byggprodukter
- Vissa blommor
- Tobaksrök
- Luftföroreningar
- Matos
- Mögellukt
- Trycksvärta
- Levande ljus, särskilt paraffin- och doftljus

KOLLA EFTER VÅRA MÄRKNINGAR
FÖR ATT HITTA PRODUKTER
SOM ÄR BRA FÖR DIG OCH
DIN OMGIVNING

Utredning

Vid doftöverkänslighet liknar besvären de man får vid astma och allergi men det uppstår inte någon tilltäppning av luftvägarna som vid astma. Det rör sig inte heller om någon allergisk reaktion mot olika ämnen. Därför är det viktigt med en korrekt diagnos som visar att du har en överretbarhet i slemhinnorna och inte en allergireaktion i immunförsvaret.

När andra orsaker till luftvägsbesvär har uteslutits kan ett capsaicintest ge bekräftelse på diagnosen SHR. Capsaicin är det starka ämnet i chilipeppar. Genom att mäta antalet hoststötter efter inandning av capsaicin, kan man bedöma luftvägarnas känslighet för irriterande ämnen.

Behandling

Det finns ingen specifik medicin som hjälper mot doftöverkänslighet. Det som kan lindra eller förebygga besvären är att undvika det du inte tål. En del personer med doftöverkänslighet upplever att antihistaminer, luftrörsvidgande och hostdämpande mediciner har viss symtomlindrande effekt. Ibland kan nässprej med kortison lindra besvären. Fysioterapi med fokus på luftvägar och lungor, som utgår från personens individuella problem och symtom, kan hjälpa.

Om du får prova läkemedel som vanligtvis används mot astma och allergi är det viktigt att utvärdera behandlingsresultatet och avsluta medicineringen om den inte hjälper.

Barn o elevhälsan

Presentation på Funktionsrättsrådets möte

Viktor Engström och Helene Folkunger

12 nov

Medicinska funktionsnedsättningar

- Riktlinjer, styrdokument kring medicinska funktionsnedsättningar.
- Kompetens i verksamheterna, vilka krav ställs på dessa?
- Hur elevhälsan arbetar med frågor som rör medicinska funktionsnedsättningar?

Riktlinjer och styrdokument vid medicinska funktionsnedsättningar

- Inga specifika riktlinjer för varje funktionsnedsättning
- Utgår från skollagen, det kompensatoriska uppdraget och elevers rätt till stöd och anpassningar
- Stor satsning på att möta elever inom NPF-området

Skolans kompensatoriska uppdrag- likvärdig skola

Kompetens i verksamheten

Hur arbetar elevhälsan

- Tillgång till elevhälsa med medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.
- Särskilt ansvar för att röja undan hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.
- Handleda och fortbilda skolans personal.
- Elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa.

Kompetens i verksamheten

- **Medicinska insatsen**
 - Skolläkare
 - Skolsköterska
- **Psykologiska insatsen**
 - Psykologer
- **Specialpedagogiska insatsen**
 - Speciallärare
 - Specialpedagoger
 - Lärare med specialpedagogisk kompetens
 - Synpedagoger
 - Hörselpedagoger
- **Psykosociala insatsen**
 - Kuratorer
- **Logopedinsatsen**
 - Logopeder
- **Studie- och yrkesvägledning**
 - Studie- och yrkesvägledare

Egenvård

- Beslut av behandlande läkare.
- Rektor har ansvar för att elev får hjälp och stöd med sin egenvård.
- Rektor ansvarar för att ha rutiner för utförandet, att det sker en kontinuerlig uppföljning, uppdatering och utvärdering.
- Rektor ansvarar för att aktuella och tydliga interna rutiner finns på skolan.
- Vårdnadshavare ansvar att ge skolan relevant information.

• Exempel från skolor

Rutiner gällande egenvård-läkemedelshantering-skola.

- När elev behöver ta medicin i skolan ska en skriftlig överenskommelse mellan vårdnadshavare och skola skrivas.
- Vh informerar klasslärare, rektor och ev. Övrig elevhälsopersonal.
- Fritids, rektor, skolsköterska samt administratör tilldelas en kopia.
- Originalblanketten förvaras alltid tillsammans med medicinen.
- Egenvårdsblankett förnyas vid varje läsårsstart samt vid förändring av ordination.
- Fritidsansvarig informerar sin personal om vilka elever som medicinerar regelbundet eller vid behov, samt var mediciner förvaras.
- Vikariepärm, vikarier bör känna till vilka elever som är/ kan vara i behov av medicin

Uppsala
kommun

Hur ser Funktionsrätt på detta?

*”GE MÄNNISKOR MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING
FULL DELAKTIGHET OCH JÄMLIKHET PÅ
SAMHÄLLETS ALLA OMRÅDEN”*

Få personer har samma problem men många har något

Detta är en fråga för hela samhället, för alla förvaltningsområden och kan inte sättas in i ett område.

Ställer ni frågan, i skolan, i anställningsintervjun, i civilsamhället, etc?

Utbildning och direkta åtgärder behövs

Funktionsrättsföreningarna har massvis med kunskap, möjlighet att hålla utbildning och exempel på konkreta åtgärder som kan göra enorm skillnad.

"Det går inte att åka buss för risken för att någon röker på hållplatsen eller att hamna bredvid någon med parfym eller någon med pälsdjur."

"Hela semestern och lite till rök när min son fick en ny lärare. Det går inte att förstå oron när hans telefon får slut på batteri."

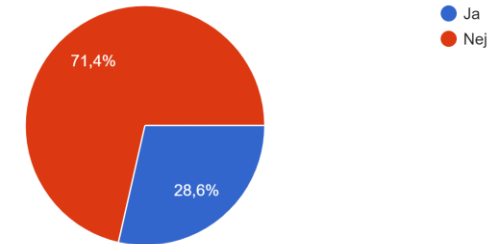
"Det handlar inte om att 'jag har gluten'. Det är en sjukdom och minsta spår av gluten är livsfarligt för mig."

Vad gör vi i Funktionsrätt

- Extra årsmöte (halvårsmöte) – 17 november
- Enkät om tillgängligheten i Uppsalas stadsmiljö
- Samtal om och bevakning av utvecklingen av färdtjänsten
- Bidrag från omsorgsnämnden och utvecklingen av föreningarna

Undviker du Uppsala Resecentrum?

42 svar

Undviker du att röra dig på Dragarbrunnsgatan?

42 svar

